

CAMPIONES!



OPINIÓ

Un 8M ple de reivindicacions!
ALHAYA TALAVERA

> pàg. 3

OPINIÓ

El feminisme, en la diana
BEATRIU CARDONA I PRATS

> pàg. 3

REPORTATGE

Dones i esport: una lluita per la igualtat i la visibilitat
MINERVA MÍNGUEZ

> pàg. 4

ENTREVISTA

Alba Redondo, futbolista del Llevant
MANEL ÀLAMO

> pàg. 5

REPORTATGE

Dones i pilota valenciana: una normalitat que s'obri pas
SERGI DURBÀ

> pàg. 8

EDITORIAL

Campiones!

La victòria de la selecció espanyola en el Mundial femení de futbol, el passat estiu, va ser un colp d'autoritat. Un crit d'empoderament d'un grup de dones que feia temps que reivindicaven que es reconeguera la seua tasca. Malgrat tot, el triomf va ser embrutat per la conducta impròpia de l'aleshores president de la Federació de Futbol, Luis Rubiales, durant les celebracions. Aquell episodi trist va ser la gota que va fer vessar el got. Les jugadores feia temps que s'havien mobilitzat per reclamar unes condicions laborals dignes i equiparables a les dels seus companys. Una lluita en la qual, tristament, es van trobar a soles. Ningú, en especial des de la Federació, les va prendre seriosament. Amb aquesta victòria històrica pareix que les coses estan canviant.

Equiparació salarial i avançar cap a la professionalització

El camí no ha sigut gens fàcil. Com ocorre sempre amb les pioneres, les jugadores més reivindicatives van ser assenyalades. Han sigut necessàries lluites i vagues fins a aconseguir un conveni col·lectiu que estableix un salari mínim de 21.000 euros (que augmentarà les pròximes temporades). La bretxa salarial, que en el conjunt de la societat valenciana és d'un 22,4%, en el món de l'esport (i en el futbol en concret) arriba a un percentatge aborronador. Alex Morgan, la davantera del San Diego Wave, és la futbolista que més cobra del món: 7 milions de dòlars entre fitxa i patrocinis. En canvi, els ingressos de Cristiano Ronaldo s'acosten als 200.

El patrocini esportiu femení, tot i que s'ha incrementat, a penes suposa l'1% del total. De fet, la revista Forbes va publicar fa un parell d'anys que entre els 100 esportistes millor pagats, només hi ha dos dones: les tenistes Naomi Osaka i Serena Williams.

Les qüestions salarials no són les úniques reivindicacions. En el camí cap a la professionalització s'han de tindre en compte altres qüestions, com ara la millora de les infraestructures o mesures perquè no se'ls penalitze quan es queden embarassades. Una dona no hauria de triar entre ser mare o esportista d'elit.

Millor cobertura mediàtica

En aquest camí cap a la professionalització, resulta imprescindible un canvi en les prioritats dels mitjans de comunicació. Moltes vegades, com a excusa barata, s'ha dit que l'esport femení no interessa. Però la prova que això no és cert és que quan s'han publicitat grans esdeveniments, el públic ha respost. Recordem, per exemple, les més de 91.600 persones que van assistir al Camp Nou per a veure el partit entre el FC Barcelona i el Wolfsburg, el 22 d'abril de 2022. Llitem perquè aquestes fites no es queden només en anècdota.

Gràcies al talent i a l'esforç de jugadores, com ara Alexia Putellas, Aitana Bonmatí, Alba Redondo o la valenciana Ivana Andrés, les xiquetes del futur tindran un espill on mirar-se. La revolució ja ha esclatat en el món del futbol. Estenguem-la a la resta dels camps de la societat.

INTERNACIONAL



LES DONES I ELS INFANTS, LES PRINCIPALS VÍCTIMES DEL GENOCIDI DE GAZA

SEGONS DADES DEL MINISTERI DE SALUT DE GAZA, LA GUERRA JA HA CAUSAT VORA 23.000 MORTS, DOS TERÇOS DELS QUALS SÓN DONES I CRIATURES MENEDES

CLARA ESTEVE
ÀREA DE PUBLICACIONS I COMUNICACIÓ

Les xifres són aborronadores. Segons informà el Ministeri de Salut de Gaza, a principis del gener passat, la guerra iniciada a l'octubre a la Franja de Gaza ja s'ha cobrat la vida d'unes 23.000 persones i n'ha deixat ferides vora 59.000 més. Entre les víctimes mortals, predominen les dones i els xiquets i xiquetes, que ocupen dos terços del total. Aquest percentatge coincideix amb el que ja s'havia assenyalat des de l'ONU a finals del novembre, quan Sima Sami Bahous, directora d'ONU Dones, va afirmar que el 67% de les vora 14.000 víctimes del genocidi de Gaza en aquell moment eren dones i xiquets i xiquetes. Dit d'una altra manera, set dones són assassinades a Gaza cada dos hores, i dues mares cada hora.

Cal recordar, a més, que les dones de Gaza, com assegurà aquesta mateixa entitat, "tenen vulnerabilitats úniques i urgents, tant a causa del conflicte actual com degut a la discriminació estructural de gènere que pateixen". En aquest sentit, cal parar atenció al fet que les dones palestines estan sotmeses a una doble opressió: la que ha anat imposant l'islamisme radical en els últims temps i la derivada de l'ocupació d'Israel.

Pel que fa a la primera, cal destacar com, durant les

últimes dues dècades, a Gaza, l'extremisme islamista ha anat imposant el seus dogmes, molts dels quals vulneren els drets fonamentals de dones i xiquetes. Aquest augment del pes de la religió tant en la vida pública com en la privada es nota en signes com l'ús del hiyab, que s'ha generalitzat amplament quan fa poques dècades no era freqüent.

Pel que fa a l'opressió per part d'Israel sobre les dones, convé destacar, en primer lloc, la precarietat en la vida quotidiana, plena de quefers on les responsables són les dones, que des de fa quinze anys imposa el bloqueig d'Israel per terra, mar i aire. Sense oblidar, és clar, com l'ocupació israeliana ha suposat i suposa un seguit d'abusos contra les dones palestines, com assenyalen per exemple les nombroses denúncies d'abusos sexuals per part de soldats israelians en els punts de control. O la violència vicària que els israelians exerceixen sobre les dones palestines a través de les seues criatures, agredint-les i torturant-les algunes vegades davant d'elles.

Per tot açò, sempre es diu que l'emancipació total de les dones a Palestina és inseparable de l'emancipació del poble palestí. Perquè no es pot ser feminista si no s'està contra el bloqueig, l'ocupació i el colonialisme d'Israel, perquè tot això és violència contra les dones.

I malgrat tots aquests obstacles, les dones de Palestina són símbol de resistència i perseverança, i són les portadores, de generació en generació, de la identitat cultural palestina. Com diu la poetessa palestina Rafeef Ziadah en el poema "Les tonalitats de la ira": "Soc una dona àrab de color, i nosaltres venim de totes les tonalitats de la ira. Així que deixa'm dir-te que esta dona que hi ha dins de mi, et portarà la pròxima rebel".

“

Les dones palestines estan sotmeses a una doble opressió: la que ha anat imposant l'islamisme radical en els últims temps i la derivada de l'ocupació d'Israel

INTERSINDICAL
VALENCIANA

INTERSINDICAL
ÈPOCA II – Núm. 84 – març 2024

EDITA: INTERSINDICAL VALENCIANA
DIRECCIÓ: Manel Àlamo
COORDINACIÓ: Clara Esteve
INTERSINDICAL DONES: Alhaya Talavera
CAP DE REDACCIÓ: Clara Esteve
DISSENY I MAQUETACIÓ: JuanRa Ortiz, Òscar Rosalen

AUDIOVISUALS: Manel Àlamo i Clara Esteve
CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA: Antoni Soriano
WEB: Merche Arráez
COL·LABORACIONS: Beatriu Cardona, Vicent X. Contrí, Sergi Durbà, Minerva Mínguez, Begoña Siles Ojeda, Alhaya Talavera.
ADMINISTRACIÓ I REDACCIÓ: Juan de Mena, 18, bxs. 46008 València.
Tel. 96 391 91 47 · Fax 96 392 43 34 · allioi.stepv@intersindical.org
TIRATGE: 17.000 exemplars
ISSN: 1699-4809
DIPÒSIT LEGAL: V-807-2000
FRANQUEIG CONCERTAT: 46/196

INTERSINDICAL VALENCIANA
www.intersindical.org
ALACANT: Glorieta Poeta Vicente
Mogica, 5-12. 03005
Tel. 965 98 51 65

ALCOI: Alcoleja, 5. Tel. 690 158 689
ALZIRA: Plaça del Sufragi 11, Ent A i B. 46600
Tel. 96 240 02 21
ELX: Maximilià Thous, 121-B. 03201
Tel. 966 22 56 16
CASTELLÓ: Marqués de Valverde, 8. 12003
Tel. 964 26 90 94
VALL D'UIXÓ: Avinguda Jaume I, 31 E (entresol), 12600
Tel. 632 416 139
GANDIA: Av. d'Alacant, 18-1r. 46701
Tel. i fax. 962950754
VALÈNCIA: Juan de Mena, 18, bxs. 46008
Tel. 96 391 91 47
BUNYOL: Pl. Layana 1b. 46360
Tel. 960 823 260
XÀTIVA: Portal del Lleó, 8, 2a. 46800
Tel. 96 228 30 67

Amb la col·laboració de la
Conselleria d'Educació,
Investigació, Cultura i Esport:

**SEMPRE
TEUA**
La teua llengua

Amb la col·laboració de

**GENERALITAT
VALENCIANA**

OPINIÓ

UN 8M PLE DE REIVINDICACIONS!

ALHAYA TALAVERA
INTERSINDICAL DONES

Un any més arriba el 8M, Dia Internacional de les Dones, en què les dones d'arreu del món eixirem unides al carrer per reivindicar la igualtat social i laboral, l'eliminació de totes les formes de violència i, en definitiva, per aconseguir la plena participació en la societat.

Enguany, continuem tenint, malauradament, motius de sobra per a la lluita. Al País Valencià, concretament, l'ascens al govern de PP i Vox ha posat en perill moltes de les conquestes feministes adquirides darrerament. Entre altres coses, han eliminat gran part del funcionariat de la fiscalia especialitzada en violència de gènere a València i han creat una oficina antiavortament a la ciutat d'Alacant, amb un pressupost que ronda els 100.000 euros. Des d'ací volem recordar-los que, com clamaven les nostres antecessores feministes, “Nosaltres parim,

nosaltres decidim”. Qui són ells per a decidir el que hem de fer o no? No consentirem que els nostres drets reproductius, ni de cap tipus, es posen en perill.

Per descomptat, un altre àmbit en què ens toca seguir reivindicant és en el laboral. Com a sindicat feminista que som, no podem consentir com de precaritzades estan les condicions laborals de les dones, en comparació amb les dels homes. A tall d'exemple, hem de recordar que la bretxa salarial al País Valencià és del 22,4%, cosa que vol dir que les dones valencianes passem 82 dies treballant sense cobrar, en comparació amb els homes. I com que cotitzem menys, tenim, per tant, menys prestacions, tant quan estem en edat de treballar (atur, incapacitat temporal), com quan arribem a l'edat de jubilació, en què la bretxa de gènere de les pensions a casa nostra frega el 37%.

Per aquests motius, i més, la Coordinadora Feminista de València va convocar una assemblea a la qual assistirem diverses



Manifestació a València el 8 de Març de 2023

organitzacions per aportar propostes per al 8M. L'objectiu és aconseguir omplir els carrers de gom a gom i que la nostra veu se senta en tots els indrets del País Valencià. Perquè ara més que mai estan en joc els nostres drets, però també els de les xiquetes de hui, els de les dones de demà.

Per tot açò, enguany hem acordat que el lema siga “Pels drets de les dones, ni un pas enrere”, una consigna que ens uneix a totes i que té relació amb la manifestació del 20 de juliol passat, que tenia com a objectiu frenar els atacs de l'extrema dreta a les conquestes feministes. El recorregut, a València, serà el mateix de l'any passat: eixirem des de la plaça Porta de la Mar, passarem pel carrer Colom, pel carrer Xàtiva, pel de Marqués de Sotelo, per la plaça de l'Ajuntament, i finalment pel carrer Sant Vicent fins a arribar a la plaça de la Reina.

És important continuar treballant col·lectivament per assegurar la igualtat de gènere i per eliminar les barreres que encara hi ha per a les dones en molts aspectes de la

vida, ja siga en l'àmbit laboral, social o polític. Davant dels intents de fer-nos retrocedir, la dreta d'arreu del món ha de saber que no farem ni un pas enrere. Les dones unides en la lluita feminista, som i serem imparables!

“

La bretxa salarial al País Valencià és del 22,4%, cosa que vol dir que les dones valencianes passem 82 dies treballant sense cobrar, en comparació amb els homes

EL FEMINISME, EN LA DIANA

En pocs mesos de vida dels governs de dreta i ultradreta, hem pogut constatar polítiques censors pròpies del feixisme. Zero sorpreses: les feministes sabem que érem l'objectiu.

BEATRIU CARDONA I PRATS
PORTAVEU D'INTERSINDICAL VALENCIANA

Al gener, des de l'any 2016, se celebra a la ciutat de València una festa infantil molt poc habitual i que constitueix una manifestació cultural i igualitària de primera magnitud. En primer lloc, és una festa laica; és a dir, no està relacionada amb cap esdeveniment religiós i s'emmarca en el calendari corresponent al solstici d'hivern —el canvi de l'any— sense voler apropiarse el seu significat, contràriament a altres. El segon tret distintiu és que les protagonistes són dones, en concret tres, que representen els valors de la llibertat, la igualtat i la fraternitat-sororitat, sense disfresses: amb la cara i la identitat descobertes. I, per acabar, però no menys important, estan acompanyades per altres dones (que representen les sufragistes, aquelles dones valentes que van aconseguir el dret de vot femení) i per entitats culturals arrelades a la ciutat i al conjunt del País Valencià, tant tradicionals com originàries d'altres indrets. Feminisme, valencianisme i multiculturalitat: un còctel tan necessari en el món en què vivim, com perillós per al feixisme. Per això ha estat censurada per l'Ajuntament, amb excuses tècniques fàcilment rebatibles. La reacció de la ciutadania, que va acudir massivament a la manifestació de suport a la llibertat d'expressió, demostra de quina banda està la societat. Com deia Maria Mercé

Març, la cultura és sempre l'opció més revolucionària a llarg termini.

Precisament el dia abans de les Magues de Gener, saltava una altra notícia: la Conselleria de Justícia, en mans de VOX, eliminava el 30% dels llocs de treball funcionaris de les fiscalies de violència de gènere que operen en les comarques de València. Aquest funcionariat retallat estava contractat de reforç, com a resposta a l'augment de casos i per a atendre el nou jutjat especialitzat que entrava en funcionament a final de mes. Val a dir que en tot l'Estat, el model a seguir pel tractament judicial de la violència masclista és el valencià, que tampoc no és perfecte, però que en els darrers huit anys ha experimentat un salt qualitatiu i quantitatiu innegable, de la mà del govern del Botànic. De fet, som el primer territori de l'Estat en fiscalies i jutjats especialitzats en la matèria i l'espill en què es miren d'altres per millorar. La reacció del moviment feminista va ser unànime i immediata, ja que la tisorada posa en risc de mort moltes dones i les seues criatures i, per altra banda, valida el discurs negacionista de la violència de gènere, que comença a calar de manera preocupant entre la gent més jove.

El negacionisme, a més, ha impregnat també les institucions valencianes i els pressupostos. Des que l'extrema dreta està en les Corts i en molts ajuntaments, és impossible fer pronunciaments institucionals per al 25 de novembre o el 8 de març. Açò ja fa cinc anys que ocorre. Però que el PP acabe acceptant



Les Magues de Gener el 2020

eliminar els termes “violència masclista” en pancartes institucionals, i “perspectiva de gènere” en partides pressupostàries d'habitatge i urbanisme, és novetat. Acceptar el suport parlamentari de feixistes, et converteix en còmplice necessari. I per molts discursos que es facen, pels fets els coneixereu, com diuen els textos bíblics.

I precisament acabem amb un element de marcat contingut religiós: la creació d'oficines

antiavortament municipals, la primera d'elles a Alacant. En un clar intent d'estigmatitzar les dones de classes populars i de coartar els seus drets reproductius, s'invertiran diners públics per a “orientar aquelles dones que es

troben en una situació difícil o vulnerable en el moment de descobrir el seu embaràs i es troben en un carreró sense eixida”. Només falta que, al costat, s'instal·le una oficina de compravenda de criatures. Així, es podrà tancar el cercle i tornar a la dictadura franquista.

Sabem que un dels seus objectius més directes i que requeria accions tant a curt com a llarg termini seria el feminisme i els avanços que ha suposat en la vida diària de les dones. La paraula vida no només afecta les condicions materials de l'existència, sinó que també pren tot el sentit literal del terme: el que és oposat a la mort. Això sí, no deixa de colpir la celeritat i l'eficàcia (perquè aquesta és la paraula, tristament) a l'hora de posar en marxa mesures anunciades en campanya i, en alguns casos, fins i tot recollides en els programes electorals. Davant de tot açò, cal una resposta contundent del conjunt de la societat, perquè la meitat d'ella —ni més ni menys— està amenaçada. Les feministes estem preparades. Portem segles lluitant i seguirem.

“

La tisorada posa en risc de mort moltes dones i les seues criatures i valida el discurs negacionista de la violència de gènere, que comença a calar de manera preocupant entre la gent més jove

REPORTATGE



1.500 m femenins als Jocs Olímpics de Londres 2012 / Foto: Tom Page

DONES I ESPORT: UNA LLUITA PER LA IGUALTAT I LA VISIBILITZACIÓ

MINERVA MÍNQUEZ
PERIODISTA DEL DIARI LEVANTE-EMV

“El meu somni no és guanyar el Dakar, és tindre les eines per a poder lluitar en igualtat de condicions”. La frase de la pilot Laia Sanz, fa uns quants dies en una entrevista al diari El País, revela les barreres a les quals encara hui s'enfronten les dones en el món de l'esport. S'ha avançat en matèria de drets, és cert, però és que es partia quasi del no-res. Queda un llarg tros per recórrer en salaris, condicions laborals, baixes maternals i, sobretot, en visibilització en els mitjans de comunicació. Una altra assignatura pendent, aquesta última qüestió. Ells continuen ocupant, i copant, més espais en periòdics, televisions o ràdios. Un gol de Vinicius o Messi es repeteix fins a l'avorriment i des de tots els angles possibles. Ocorre el mateix amb un d'Aitana Bonmatí o Alèxia Putellas? Clar, després alguns tenen com a argument que ells guanyen més perquè generen més audiències. L'èxit de la selecció espanyola de futbol en el Campionat del Món femení, al marge del bes furtat a Jennifer Hermoso per part de Luis Rubiales, s'ha vist com un suport per a la professionalització definitiva que porten anys reclamant les esportistes d'elit. Una espenta també, esperem, per a l'esport base. Les milers de xiquetes que fins fa no tant eren qüestionades per triar una disciplina abans només d'homes, tenen ara referents en les quals mirar-se. Aspirar a cobrar salaris similars fa l'efecte que encara és una utopia en un món, el de l'esport, on el sostre de vidre és una realitat a combatre també. María José López, advocada especialista i autora de 'Dona, Discriminació i Esport', recalca en la seua obra que el món de l'esport és un dels àmbits on més desigualtat existeix. Una cosa que pot resultar sorprenent per ser tan mediàtic però que segons ella “parteix d'un concepte de segregació que ha posicionat a homes i dones

en situacions molt diferents”. Per a aquesta experta no pot esgrimir-se que cobren menys perquè generen menys ingressos.

La història més recent està plena de combatives esportistes que van transcendir més enllà de les seues gestes en el terreny de joc. Fa mig segle la tenista Billie Jean King ja reivindicava igualtat de premis en els tornejos. El títol de Wimbledon suposava en la dècada dels anys seixanta més del doble d'ingressos per al guanyador que per a la guanyadora. Només a partir de 2007 es van equiparar salaris en tots els Grand Slams. Les germanes Serena i Venus Williams van tindre molt a veure ací. No obstant això, en disciplines com el futbol o el bàsquet els homes guanyen encara hui en dia entre un 15 i un 100 % més. En l'NBA femenina han anat incrementant-se les nòmines de les jugadores en els últims anys, però elles encara cobren deu vegades menys que els seus companys de la lliga masculina. En el País Valencià també va haver-hi dones que es van barallar amb qui fera falta per reconduir els desequilibris entre homes i dones. Lola Escamilla va ser una d'elles. Directora i gestora esportiva amb una llarga i reconeguda trajectòria en clubs com el Dorna Godella i el Llevant, va perseguir sempre la participació activa de la dona en l'esport. Llàstima que no poguera gaudir del moment del títol mundial femení.

La veritat és que cada vegada és més freqüent la presència de dones en espais d'homes, tant en les redaccions esportives com en els terrenys de joc. Ho veiem en la premsa escrita, però també en la ràdio o la televisió. Potser el fet diferenciador respecte a fa alguns anys és que ara les dones no es dediquen només a comentar els partits on intervenen altres dones. S'ha fet el salt, ja tocava, i estan cantant gols des de qualsevol estadi o com a analistes de competicions masculines. Sí, masculines. És el cas de l'exjugadora Amaya Valdemoro, a la qual pot seguir-se en la lliga ACB de bàsquet. Cada vegada som més. Dins i fora de les pistes. L'única cosa que reclamen les dones esportistes són oportunitats, més i millors instal·lacions, més camps, més inversió en els planters i horaris convenients. No ser considerades ciutadanes de segona, en definitiva. Voler córrer en el Dakar, jugar al futbol o pilotar en Fórmula 1 no és una moda passatgera. És pretendre ocupar els mateixos

espais que ells, sense obstacles però tampoc paternalismes. "Estem ací per a quedar-nos, per a ajudar a les que vindran, perquè queda

molt de camí per recórrer". La reivindicació la feia l'equip campió del món aquest estiu. Ahí estem totes, en la mateixa lluita.



Minerva Mínguez, a la dreta, amb la campiona mundial d'handbol Natàlia Morskova, l'any 1997, quan El Osito l'Eliana va ser campió d'Europa - Levante-EMV

VINT ANYS EN LA SECCIÓ D'ESPORTS

Vaig arribar quasi per casualitat a la secció d'Esports de Levante-El Mercantil Valenciano al març de 1995. Era una cosa temporal em va dir el director, sabedor que a mi el que realment m'agradava era Cultura i Societat. En aquell moment calia cobrir una eixida, el contracte era bo –quins temps aquells en els quals el periodisme era encara digne– i una vegada dins del periòdic ja es veuria. Bàsquet, futbol, golf, tenis, handbol, ciclisme, atletisme... Vaig acabar cobrint quasi totes les disciplines dominants i vaig viatjar per mig món seguint els millors equips valencians d'aquells temps. Tant d'homes, com de dones. Vist amb la perspectiva del temps, un autèntic regal i el millor rotatge possible per a una professió on sempre s'escriu contra el rellotge. Reescriure una crònica per un

triple letal en l'últim segon et prepara per a quasi tot.

Els inicis van ser apassionants, encara que no sempre fàcils. Algun cap de premsa del qual recorde perfectament el seu nom, però no citaré per a evitar-li l'escarn públic, va arribar a vaticinar-me que ho tindria molt difícil pel fet de ser dona en un món d'homes. Encara recorde aquell moment, aquell pavelló com si fora hui. S'equivocava, clar. Les coses estaven ja canviant encara que alguns es resistiren. Mai vaig detectar en cap jugador ni entrenador un tracte diferenciador pel fet de ser dona. Vaig estar vint anys en Esports i vaig arribar a ser la màxima responsable d'aquella secció, amb redactors i redactores a càrrec meu. Cap d'ells ni d'elles va escometre mai una crònica, reportatge o entrevista millor ni pitjor pel fet de ser home o dona. Eren, són, periodistes d'esports.

ENTREVISTA / ALBA REDONDO, JUGADORA DEL LLEVANT



“Si hem guanyat un mundial de futbol, les dones podrem aconseguir mil coses més”

Alba Redondo (Albacete, 1996) és una davantera ràpida, hàbil en l'u contra u i amb molta personalitat dins del terreny de joc. L'any 2023 ha sigut màgic per a la jugadora del Llevant: màxima golejadora europea amb 28 gols, candidata al Baló d'Or... Poc més li pots demanar al 2023.

MANEL ÀLAMO
ÀREA DE PUBLICACIONS I COMUNICACIÓ

Campiona del món, màxima golejadora de les lligues europees, candidata al Baló d'Or... Poc més li pots demanar al 2023.

Va ser una temporada molt bona. Ens va eixir tot rodat. És cert que vam passar per diverses fases, però dels moments complicats vam aprendre molt, i l'equip va aconseguir lluitar per tot fins al final. Aquesta temporada també ho intentarem, però els equips ja saben com han de jugar contra nosaltres. Treballem moltíssim per poder guanyar i regalar victòries a l'afició granota.

Quin moment tries del passat mundial?

Han sigut moltes vivències, totes inoblidables. Impossible triar-ne només una. Des del primer dia de concentració fins al moment d'alçar la copa amb totes les meues companyes.

Ha servit aquesta victòria històrica per a donar l'espenta que necessitava el futbol femení?

El futbol femení feia molt de temps que estava creixent (tant a escala estatal, com internacional), però aquesta victòria ha sigut molt top. Ha sigut una fita reivindicativa tant

per a la dona, en general, com per a l'esport femení espanyol.

Una llàstima que aquesta gran victòria haja sigut enfosquida pel comportament menyspreable de l'aleshores president de la Federació, Luis Rubiales, durant la celebració.

Totes hauríem desitjat que les celebracions hagueren sigut netes i sense cap tipus de problemes. Fa malícia, perquè l'atenció dels mitjans es va centrar en aquests aspectes extraesportius i no en el que era veritablement important, és a dir, haver guanyat el mundial. Afortunadament, el tema ja està en mans de la justícia.

“

Cal treballar en molts àmbits encara: des de les condicions dels camps d'entrenament i de joc fins als drets televisius

El futbol femení ha hagut de mobilitzar-se en els últims anys (vagues, jugadores que van renunciar a jugar en la selecció, etc.) per demanar dignitat.

Si arribem a eixes situacions límit

serà perquè cal canviar alguna cosa, no? Hi ha hagut reunions, negociacions, s'han buscat consensos. Les persones implicades treballen perquè no tornen a repetir-se moments tan desagradables com els que hem viscut.

Què li falta aconseguir encara al futbol femení?

Cal treballar en molts àmbits encara: des de les condicions dels camps d'entrenament i de joc fins als drets televisius. Com a jugadora professional que soc reivindicque poder treballar amb unes condicions mínimes. Ningú no ha d'oblidar que som futbolistes professionals.

La maternitat és un tema tabú en l'esport femení?

Un futbolista és pare i no passa res, mentre que quan una futbolista decideix ser mare tarda un any o més a recuperar el nivell esportiu previ a l'embaràs. S'ha d'avançar en aquest aspecte.

Com moltes xiquetes vas començar amb gimnàstica.

Jo era una xiqueta molt activa i els meus pares, per a canalitzar tota eixa energia, van pensar que seria bo que practicara algun

esport. I, llavors, em van apuntar a gimnàstica esportiva. Però com que en el col·legi jugava a futbol i ho feia bé, un any més tard, em van donar l'opció de canviar la gimnàstica pel baló. Ells tenien clar que l'important era que fera el que més m'agradara.

Quins eren els teus referents futbolístics?

Quan era menuda em cridaven l'atenció jugadors com Figo o Ronaldo. Però, després, en començar a jugar, vaig descobrir Andrés Iniesta, que és el meu ídol. Pel que fa al futbol femení, prompte em vaig fixar en les jugadores de l'Albacete, on jugava. En veure els seus partits, jo pensava que volia ser com elles. Després vaig seguir la trajectòria d'algunes jugadores del Barça, de l'Atletic o de l'Atlètic de Madrid. Però la jugadora que més m'ha marcat ha sigut Vicky Losada.

Parla'm dels entrenadors i entrenadores que has tingut. Com t'han influït?

Quan vaig començar en l'Albacete, amb 6 anys, ens entrenava Llanos, una de les jugadores del primer equip femení. Ella va ser una de les que més em va marcar, juntament amb Matías Martínez, el següent entrenador que vaig tindre. Ell va aconseguir que jo continuara jugant en l'equip masculí (fins als 13 anys els equips poden ser mixtos). Gràcies a ell, vaig millorar la meua forma física i el ritme de competició. En passar a l'equip femení, ens va entrenar Mila Martínez, que és l'actual entrenadora del Tigres de Mèxic, amb ella vaig créixer molt. Després vaig tindre a Carlos del Valle. En fitxar pel Llevant, vaig tindre a María Pry, Ángel Villacampa i José Luis Sánchez Vera. Gràcies a totes elles i ells he arribat on estic.

El futbol femení ha evolucionat molt.

Afortunadament, les dones estan més presents en el futbol professional.

Sí, cada vegada hi ha més entrenadores en equips d'elit. Inclús àrbitres, fixa't, per exemple, en Guadalupe Porras, que ha actuat com a assistent en Primera Divisió masculina. El futbol femení ha canviat una barbaritat. Jo recorde que al principi jugàvem en camps de terra. Alguna vegada hem arribat a canviar-nos en l'autobús o posar-nos les botes en el servici. Som la generació que està avançant, però els canvis es produeixen a poc a poc.

I també heu aconseguit l'atenció dels mitjans de comunicació.

El futbol femení interessa. El mundial passat ha sigut el més vist i el que més repercussió ha tingut a escala internacional. Sabem que encara no estem al nivell del futbol masculí. Però sabem que en un futur pròxim el futbol femení estarà al capdamunt. Si hem guanyat un mundial, podem aconseguir un fum de coses més.

Vos heu convertit en les referents per a les jugadores del futur.

Les xiquetes ja tenen en qui fixar-se. No només en les que hem guanyat el mundial. Tots els equips de Primera Divisió femenina són professionals. Totes les jugadores treballen dia a dia per a mostrar la seua millor versió. Fa vint anys no hi havia referents femenins perquè els mitjans no prestaven atenció al futbol femení. La situació ha canviat, hui dia les xiquetes poden fixar-se en moltes jugadores.

“

Jo recorde que al principi jugàvem en camps de terra. Alguna vegada hem arribat a canviar-nos en l'autobús o posar-nos les botes en el servici



Cristina Mayo. Imatge d'El País



Dolors Escamilla. Imatge de Ràdio Godella



Lili Álvarez. Imatge de La Vanguardia

LES QUE INICIAREN EL PARTIT

BREU REPÀS A LES PRIMERES ESPORTISTES VALENCIANES

La pràctica generalitzada de l'esport arriba amb els temps moderns. Entre la darrerria del segle XIX i la primeria del XX, s'inicien les competicions esportives tal com les coneixem. La lliga de futbol anglesa, per exemple, va arrancar en 1888. La primera edició de Wimbledon va tindre lloc en 1877 i els jocs olímpics moderns van nàixer en 1896. Totes aquestes competicions eren únicament masculines. En conseqüència, les dones, també en l'esport, van haver d'empoderar-se.

MANEL ÀLAMO ÀREA DE PUBLICACIONS I COMUNICACIÓ

L'esport femení actual no es pot entendre sense la lluita de dones, com ara Charlotte Cooper, Lili Álvarez, Katherine Switzer o la valenciana Alejandra Soler. La tenista Charlotte Cooper va ser la primera campiona olímpica de la història. Va ser en els Jocs Olímpics de 1900, celebrats a París, els primers en què van poder participar les dones. Cooper va aconseguir dos medalles d'or: una en individuals i una altra, en dobles mixtos.

Lili Álvarez va ser la primera espanyola que va disputar unes olimpíades. Va ser en l'edició de 1924 a Chamonix. Va destacar, sobretot, en tennis, disciplina en què va disputar 3 finals consecutives del torneig de Wimbledon. A banda d'aquest esport, també va practicar patinatge, automobilisme, golf, natació i esquí.

Katherine Switzer va passar a la història per ser la primera dona que va finalitzar la Marató de Boston. La fita va ocórrer en 1967. Fins aleshores, les dones no podien participar en aquesta prova, ja que els organitzadors consideraven que era massa dura. Switzer, per passar desapercebuda, es va inscriure amb la inicial del seu nom i el cognom. Però quan un jutge va distingir que era dona, va intentar detindre-la. Per sort, el seu entrenador ho va impedir i Switzer va aconseguir creuar la meta.

Al País Valencià, la pionera va ser Alejandra Soler, que també va ser mestra republicana represaliada pel règim de Franco. El simple fet de practicar esport en la societat valenciana patriarcal de principis de segle ja constituïa

un acte de rebel·lia. Va de les primeres atletes valencianes. Els seus rècords van tardar anys a ser batuts, ja que durant el franquisme, per la moral del nacionalcatolicisme imperant, es van frenar els avanços que les dones havien aconseguit durant la República.

Barcelona 92: medalles valencianes en judo i gimnàstica rítmica

El camí encetat per aquestes pioneres va cristal·litzar en els Jocs Olímpics de Barcelona de 1992. En aquestes olimpíades dos judokes valencianes van adquirir un gran protagonisme: Miriam Blasco i Almudena Muñoz. Blasco es va convertir en la primera esportista espanyola que va guanyar una medalla d'or en un joc olímpic. Juntament amb aquest honor, Blasco va guanyar set medalles en campionats internacionals entre 1989 i 1994. Posteriorment es va convertir en entrenadora. Dos de les seues deixebles, la il·licitana Isabel Fernández (bronze a Atlanta 96 i or a Sydney 2000) i la madrilenya Yolanda Soler (bronze a Atlanta) també van estar en l'elit mundial d'aquesta disciplina.

Al País Valencià, la pionera va ser Alejandra Soler, que també va ser mestra republicana represaliada pel règim de Franco

de menys de 52 kg. Aquest va ser el major triomf de la judoka valenciana, tot i que, a més, va guanyar tres metalls més en diversos campionats internacionals.

Més inesperada va ser la medalla de plata que va guanyar la gimnasta d'Oriola Carolina Pascual. Tenia tan sols 16 anys i sorpresivament es va imposar a esportistes ucraïneses i búlgares amb una trajectòria més consolidada. Tan sols la russa Timoshenko va superar la puntuació de l'oriolana.

Dorna Godella, el millor equip de bàsquet d'Europa

Uns pocs mesos abans de les olimpíades de Barcelona, un equip de bàsquet de l'Horta, el Dorna Godella, guanyava la màxima competició europea. Va ser el primer títol internacional per a un equip de bàsquet femení de la lliga espanyola. La final es va disputar el 26 de març de 1992 a Bari. L'equip de Laura Grande, Anna Junyer i Razija Mujanovic es va imposar 66-56 al Dinamo de Kiiv. Un èxit que les xiques entrenades per Miki Vukovic repetirien l'any següent al pavelló Pla de l'Arc de Lliria davant el Como Jersey italià.

La gran artífex de l'èxit d'aquest equip va ser Dolors Escamilla. Aquesta dona de Borbotó agafà l'equip del Sagrado Corazón de Godella i el va catapultar a l'elit del bàsquet europeu. Ella va ser qui va convèncer els responsables de l'empresa Dorna perquè patrocinaren l'equip. A banda de les dos copes d'Europa, l'equip de Godella va guanyar 6 lligues i 4 copes de la Reina.

Aquesta etapa exitosa va finalitzar en 1996 quan José Ramón Guimaraens, responsable de Dorna, va decidir emportar-se els drets federatius de l'equip a Getafe.

La vinculació de Dolors Escamilla amb l'esport femení va continuar. Aquell mateix any va agafar les regnes del club de futbol Sant Vicent de València, que no va tardar a transformar-se en el Llevant Femení, un dels equips de futbol femení més destacats de l'Estat espanyol.

Cristina Mayo, l'alma mater de l'handbol femení valencià

Cristina Mayo és una de les grans referents de l'esport valencià contemporani i una dona molt compromesa amb el feminisme. Va arribar a l'històric Mar València com a jugadora i en 1978 va compaginar aquesta tasca amb la d'entrenadora. En deixar la pràctica activa de l'handbol va continuar en el club com a màxima responsable tècnica. En 1994 l'equip es va traslladar a l'Eliana i en 2004 a Sagunt, on va romandre fins la seua desaparició en 2012, per motius econòmics. Durant aquestes temporades el club va guanyar nombrosos campionats entre els quals destaquen 27 lligues espanyoles, 20 copes de la Reina i, a escala internacional, la Lliga de Campiones i la Recopa.

Seria injust acabar aquest repàs a les nostres esportistes pioneres sense esmentar la tenista Anabel Medina i la saltadora Conxa Montaner. Anabel Medina va guanyar 11 títols WTA en categoria individual i 28 en dobles. L'èxit més important va ser la medalla de plata que va aconseguir en els Jocs Olímpics de Pequín (2008) formant parella amb Vivi Ruano. Només les totpoteroses germanes Williams van poder amb elles.

Conxa Montaner va ser subcampiona d'Europa en pista (2007) i set vegades campiona d'Espanya. També va participar en els jocs olímpics de Sydney (2000), Pequín (2008) i Londres (2012). La seua millor marca personal la va aconseguir en 2005 a Madrid, amb un salt de 6,92 metres.

Gràcies al talent, a l'esforç i a la lluita d'aquestes esportistes, les xiquetes actuals compten amb referents i exemples dels quals mostren el camí. Deixem-les que volen ben alt.

BEL HOOKS EL FEMINISME ÉS PER A TOTHOM

Traducció: Anna Llisterri
Tigre de Paper, Manresa, 2023, 190 pàg.



Què és el feminisme? “Dit de manera senzilla, el feminisme és un moviment que vol posar fi al sexisme, l'exploació sexista i l'opressió.” Així comença “El feminisme és per a tothom”, obra en

què Bell Hooks, escriptora i crítica cultural, a més de conferenciant arreu del món, comença amb una enquesta de les preocupacions i temàtiques més importants del feminisme, per desmitificar conceptes polèmics i convertir el que, a més d'ideologia, és sentit comú. Hooks, que ofereix una avaluació crítica dels èxits i fracassos del feminisme contemporani, revisa una àmplia varietat de temes, incloent-hi els drets reproductius, la violència sexual, la raça, la classe i el treball. Amb l'estil clar i directe que la caracteritza, l'autora anima les lectores i els lectors a experimentar com el feminisme pot canviar les seues vides. A comprovar que, efectivament, el feminisme és per a tothom.

GEMMA RUIZ PALÀ LES NOSTRES MARES

Edicions Proa, Barcelona, 2023,
304 pàg.

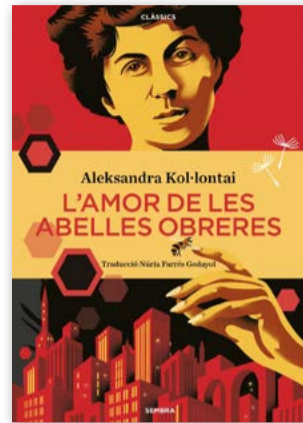


Què somiava ser ta mare? Fora quin fora el somni, segurament no es va fer realitat. A les protagonistes d'aquesta novel·la, nascudes durant la dictadura, no els deixen desplegar

el seu talent. Però elles planten cara i no s'acoquinen davant de res ni ningú. I amb sororitat i alegria, defugen la gàbia domèstica, mantenen la pulsio artística, lideren les lluites veïnals, descobreixen el feminisme i puguen en aquells xàrters a Londres per a controlar el seu destí. Després de conèixer aquestes deu poderoses dones, ens adonarem d'una cosa extraordinària: que malgrat el fet que sempre es reconeixen només les figures masculines, resulta que els autèntics referents de vida eren elles, les nostres mares. L'autora, Gemma Ruiz, treballa en els Serveis Informatius de Televisió de Catalunya. L'obra va rebre el Premi Sant Jordi de novel·la al 2022.

ALEKSANDRA KOL-LONTAI L'AMOR DE LES ABELLES OBRERES

Traducció: Núria Farrés Godayol
Sembra Llibres, València, 2023, 320 pàg.



“L'amor de les abelles obreres” és la primera traducció al català d'Aleksandra Kol-lontai. Un llibre únic que s'endinsa en les causes i els efectes de la Revolució Russa del 1917 per parlar-nos de la gent humil

que va protagonitzar aquells fets històrics. Amb personatges d'una gran profunditat psicològica, Kol-lontai explora la vida sentimental de diferents dones que, enmig d'un procés revolucionari, s'enfronten a la lluita pels seus propis drets. Una obra pionera a posar el focus en temes com l'avorament, la maternitat, les cures o la sexualitat, per incidir en el que és personal com un fet polític. Una oportunitat per a descobrir la vida quotidiana dels primers anys de la societat soviètica. Aleksandra Kol-lontai (Sant Petersburg, 1872 - Moscou, 1952) va ser una de les figures clau de la història del feminisme del segle XX. Després de la Revolució d'Octubre es va convertir en la primera dona ministra de la història.

TXELL FREIXAS TORRAS ALIADES. LES NENES DE XATILA DESAFIEN LES REGLES DEL JOC

Ara Llibres, Barcelona, 2023, 208 pàg.



Enmig de la foscor, en un dels llocs més durs del planeta, s'hi poden obrir clavills d'esperança que transformen vides per sempre. En el camp de refugiats de Xatila, al Líban, la llum va entrar amb en Majdi.

Aquest pintor de façanes palestí va formar un equip de bàsquet femení per a apartar les xiquetes d'un destí dramàtic que sovint comença amb un matrimoni infantil i acaba en una espiral de maltractaments, drogues i crims d'honor. L'autora, que ha treballat com a corresponsal a Beirut, va ser testimoni dels primers passos de l'equip i una dècada més tard torna al camp per retrobar-se amb en Majdi i les jugadores per mostrar-nos com les noves generacions de dones de l'Orient Mitjà sobreviuen gràcies a una xarxa de complicitats. Les protagonistes d'aquesta història han descobert que poden somiar si algú els explica que és possible i que poden ser el que vulguen ser perquè, senzillament, hi tenen dret.

REIVINDIQUEM LA MONA AMB SANDRA MONFORT

VICENT XAVIER CONTRÍ

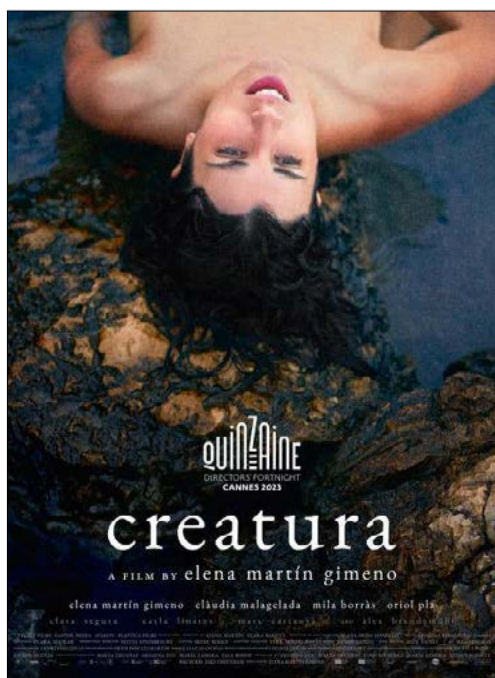
La Mona (Hidden Track Records) és el segon treball en solitari de la pedreguera Sandra Monfort. Una artista d'extensa carrera professional com a guitarrista, amb tota mena de premis i reconeixements, vocalista sòlida, integrant del trio Marala (*revista Intersindical* 75) i, per damunt de tot, una de les referents actuals de la música tradicional valenciana, electrònica i d'avantguarda.

Amb aquesta carta de presentació, les expectatives de *La Mona* eren grans i el cert és que el disc ha suposat un nou volanti creatiu en aquesta allau de propostes que formula Monfort. Deu talls on trobem gèneres com el *reggaeton*, el

bolero, la *bachata*, el techno, la copla o el pop electrònic. Però, com emmarca Sandra Monfort tot aquest ventall estilístic? Doncs ho fa recorrent a l'arrel i a continguts ben actuals com la reivindicació feminista, present en moltes de les composicions.

El títol triat tampoc és casual. La mona és un joc de cartes on perd qui es queda al final la mona (la sota d'oros) com a carta òrfena, solitària. Una figura que també es reconeguda com a “puta d'oros” o “soltera”, segons ha explicat la mateixa Sandra Monfort. Una carta a la qual l'artista li ha canviat el sentit pejoratiu per a reivindicar el seu valor metafòric. “*Vamos todas enredadas, entre cabellos de alambre, me comeré a cachos la luna pa brillar como una puta*” o “*dimoni de quatre banyes, no vull ser el teu canari, tinc les plomes ben lluentes pa omplir de colors el cel*” són versos que exemplifiquen aquest concepte sobre el qual es basteix un missatge contra el patriarcat i

la violència masclista, però on també caben homenatges a la vida, o temàtiques doloroses com el suïcidi. És difícil destacar segons quines cançons, atesa la barreja de sintetitzadors, ritmes i estils. En tot cas, i en clau estrictament personal, apunte “Nostalgic Bitch”, en l'apartat techno-pop i comercial del disc, i la meravellosa i tradicional “Moreneta”, per a tancar un treball amb el qual Monfort s'ha embutxacat tres Premis Carles Santos de la Música Valenciana.



LA SEXUALITAT INFANTIL COM A TRAUMA

BEGOÑA SILES OJEDA

CREATURA

Directora: Elena Martín
Guionistes: Elena Martín i Clara Roquet
Fotografia: Alana Mejía
Repertiment: Elena Martín, Oriol Pla, Alex Brendemühl, Clàudia Malagelada, Clara Segura, Mila Borràs, Carla Linares
País: Espanya, 2023

La directora, guionista i actriu Elena Martín, en la seua segona pel·lícula, *Creatura* —la primera va ser *Júlia ist* (2017)—, situa la sexualitat femenina com a tema central de la narració. Per a concretar

aquest heterogeni i dilatat assumpte, Elena Martín, juntament amb la coguionista, Clara Roquet, crea una història que indaga el desig femení de Mila, la protagonista, des de la infància fins a l'edat adulta.

La pel·lícula s'inicia amb Mila adulta frustrada emocionalment perquè no pot mantindre relacions sexuals plaents amb el seu marit, al qual ama i desitja. Una frustració que somatitza en una dolorosa urticària. A partir d'aquest estigma corporal, la història es desplega a manera de teràpia psicoanalítica per a mostrar la causa emocional de l'origen del símptoma. D'aquesta manera, l'estructura temporal de *Creatura* s'organitza com una regressió, on es donen a conèixer els estats psicològics de Mila en relació amb el seu cos i el seu desig sexual, tant en l'adolescència com en la infància. I serà en l'etapa infantil quan aflore el símptoma en Mila. En el moment

concret d'eixa etapa, la psique de Mila, de manera inconscient, relaciona dues aficcions. D'una banda, en percebre que la innocent exploració corporal, el còndid plaer sexual, incomoda els adults —sa mare, però especialment, son pare— fins al punt que la boneguen. I, de l'altra, en unir el seu plaer sexual amb el desig al pare. Un desig que reprimeix en l'inconscient, però que brolla com a estigma corporal.

Al final de la pel·lícula, la directora evidencia, amb tendresa narrativa i sensibilitat visual, que l'origen traumàtic està en la fantasmagòrica relació que Mila ha establert entre el desig al pare i el seu plaer sexual.

Creatura enuncia amb claredat narrativa la complexitat del desig sexual infantil i adult, del vincle afectiu entre pare i filla i, per tant, de la rivalitat en la relació de mare i filla en la infància i la pubertat.



Noèlia Puertes. Foto de David Sarasol



Anna Puertes. Foto de David Sarasol



Joana Martínez. Foto de David Sarasol

DONES I PILOTA VALENCIANA, UNA NORMALITAT QUE S'OBRI PAS

SERGI DURBÀ
PROFESSOR DE LLENGUA I LITERATURA I ESCRIPTOR

de sobte, un s'adona que les dones han arribat als trinquets d'acord amb els temps que ens ha tocat de viure, un present on a penes queden forats sense igualtat —ni que siga simbòlica!—, i on l'estructura patriarcal imperant en tots els àmbits de la societat trontolla de la mateixa manera que trontolla la ignorància dels qui es resisteixen a veure-la desembarcar amb tots els ets i els uts. Ara bé, és tot tan bonic com sembla? En el cas que ens ocupa, cal dir-ho ja des d'un principi: les dones s'han incorporat a la pilota amb naturalitat, perquè els agrada, i perquè del que es tracta, al capdavall, és de perpetuar una pràctica que els valencians tenim encastada ben al fons del nostre particular dedins. Alguna cosa a objectar? Ni de bon tros. La pilota és per a tots. I per a totes. Un joc que sovint ha estat per damunt de les lluites caïnites tan característiques d'aquest país. I un joc, alhora, que necessita les tendres negades per un present en què la uniformitat dificulta la pervivència d'allò minoritari, divers i ric en singularitats. Són les dones un revulsiu, en aquest sentit?

Bé, per a entendre el que suposa la incorporació imparabile de la dona al món de la pilota, cal entendre també l'estructura mateixa d'un joc, diguem-ne, fràgil, a hores d'ara. Perquè les qüestions a resoldre venen de lluny i poden ser delicades. A quins problemes s'enfronten les dones de la pilota? Són els mateixos que afecten els homes? Hi ha marge per a la professionalitat? Per a posar fil a l'agulla, qui millor que tres representants d'un col·lectiu que, en a penes vint anys, s'ha consolidat no ja com un signe del temps, sinó com una necessitat: Joana de Tavernes Blanques, portaveu del sector; i les germanes Noèlia i Anna, de Beniparrell, ambdues amb

l'experiència suficient per a assegurar que les dones han propiciat un canvi de mentalitat en els trinquets. «Tenim una referència de gestió i organització llaurada prèviament pels homes, i no és que no siga bona, és que ens ha mostrat el que volem i el que no volem», diu Noèlia. Tanmateix, el repte és doble: la pràctica d'un joc tradicional i, en conseqüència, en crisi; i l'assoliment d'una igualtat econòmica amb el sector masculí, en cap cas mancat de problemes i debats de llarga trajectòria. Anem a pams...

Joana, per exemple, té els peus en terra: no es dedica a la pilota, i té clar que no podria fer-ho atés el seu treball a la Universitat Politècnica de València, on fa classes sobre tecnologia alimentària. No té inconvenient, malgrat això, de representar les aspiracions de totes aquelles que sí que es plantegen fer camí en els trinquets: «Un total de 18 a nivell *professional*», assegura, «encara que només n'hi ha 12 amb un contracte laboral». És factible, per això, la dedicació exclusiva? No, no ho és. Tot i que ella, en representació de la resta de jugadores, veu un bri d'esperança en un nou sistema d'organització que planteja, entre altres qüestions, que les partides anomenades de raspall femení, ja no se celebren de manera independent, sinó que en la seua gran majoria s'incorporen al calendari

rutinari masculí. O dit d'una altra manera: si a Pelayo, per posar-ne un cas, n'hi ha dos partides, l'una ha de ser de dones i l'altra, d'homes. Un canvi ambiciós, sens dubte.

«Aportem un públic molt diferent al tradicional: famílies, xiquetes, xiquets, amigues

i amics. Amb nosaltres, la mitjana d'edat canvia de manera dràstica», defensa Anna al respecte. I sí, ben mirat, és així. De fet, només cal comprovar-ho els dies de partida important; o també en aquest acte tan reivindicatiu que se celebra al voltant del dia 8 de Març: VA DE DONA. El futur proveirà, en qualsevol cas. Sobre el tapet, de fet, hi ha molts altres problemes que afecten, igualment, tant la vessant masculina com la femenina: la viabilitat econòmica de l'àmbit professional en tot el seu conjunt, el grau d'implicació de les entitats públiques com a garant de la seua supervivència i la participació d'empreses privades en uns afers que no, certament no responen a qüestions de gènere, sinó a qüestions imperceptibles des d'un punt de vista social i antropològic: minva d'identitat, indiferència generalitzada, insuficient cobertura audiovisual i, sobretot, sobretot, interessos creuats que res tenen a veure amb el fet que les dones juguen a pilota i ho facen d'allò més bé. Només faltaria!

L'objectiu, al capdavall, és aconseguir una relativa normalitat. I Noèlia, per exemple, ho té claríssim: «No es tracta de què poden aportar les dones i no els homes. Es tracta d'igualtat, de tenir els mateixos drets i de no haver de fer res extraordinari per guanyar-se un lloc pel simple fet de ser dona». Punt. Perquè, al cap i a la fi, les reivindicacions són molt senzilles: un calendari fix de partides i un salari que, almenys, cobreixi les despeses de material, els desplaçaments i la preparació física. Uns entrebancs, diguem-ne, de base. Accentuats en el cas de les dones, però en part els mateixos que afecten els xics que comencen i que s'ho deixen perquè les ganes de dedicar-s'hi no compensen la manca de suport econòmic que arrossega la pilota des que la modernitat va fer decreixer, entre altres, el sistema tradicional de travesses i propines. Joana, tanmateix, aclareix aquest punt: «A mi no m'agraden les travesses, molt poques vegades he rebut propines». I és cert. En la vessant femenina de la pilota, les travesses a

penes tenen cabuda. I tampoc és que supose cap inquietud, en general. «S'estableix un rànquing anual. Es cobra per partida jugada». Així que el problema principal és el patrocini privat, que sempre demana un retorn. I al trinquet, pel que es veu, aquest no es produeix. És un pou de difícil ancoratge professional, que, tot al contrari, sí que té solidesa en el camp aficionat i de promoció, allí on les xiques tenen el mateix nivell de rellevància que els xics. No debades, es tracta d'un joc genuí, atractiu i, certament, integrador. Diu Noèlia al respecte: «Crec que ara cap xiqueta diu amb la boca xicoteta que li agrada jugar a pilota. I això és un fet que jo, fa 15 anys arrere, sí que vaig viure».

El repte, malgrat tot, és majúscul. En el dia a dia, s'escolen aspectes mai considerats fins ara. Què passa amb els vestuaris, per exemple? De qui és la preferència a l'hora d'utilitzar-los? Homes i dones plegats? En fi, de vegades i salvant les distàncies, les dones recorden els qui tenen la lateralitat en la part esquerra. Fins i tot, les coses més elementals es converteixen en un dilema, i no perquè ho siga en realitat, res més lluny, sinó perquè ningú, —cap home!—, ho ha tingut present fins que la dona ha dit *ací estic jo, i ara què fem?* La igualtat entre gèneres, en conseqüència, no només és una qüestió monetària; sovint respon a aspectes més complexos que cal afrontar abans que qualsevol desaprovisi sentencie que tot està bé quan, en realitat, tot està per fer. «No volem ser una *revolució*, i que després tot torne a ser com abans», assegura Anna. Clar com un espill.

I pel camí, algunes altres qüestions com el llenguatge específic de la pilota, un valencià ric i motiu d'estudi, sí, però amb alguns detalls que cal adaptar als nous temps. I no precisament pel desafortunat refrany *jugar menys que una dona*, desterrat per complet; sinó per aquesta figura diplomàtica que canta les faltes durant el transcurs d'una partida: *l'home bo*. Que a partir d'ara, per bé que sone postís com assegura Joana, haurà de ser també *la dona bona*. O així almenys és com es diu en els cursos de formació que moltes fan a fi de convertir-se en un estament de ple dret als trinquets. *La dona bona*. O la DONA, així, en majúscules. I, mentrestant, la meravellosa estampa de trobar-se escoles i clubs en què multitud de xiquetes i xiquets creixen junts i assimilen plegats els valors de la pilota, allà on la normalitat entre ambdós gèneres s'obri pas a pleret, potsers, però també amb fermesa. Endavant!

“

El repte és doble: la pràctica d'un joc tradicional i, en conseqüència, en crisi; i l'assoliment d'una igualtat econòmica amb el sector masculí, en cap cas mancat de problemes